

El dilema turc

Abdul·lah Öcalan, a Itàlia el passat 13 de novembre. El líder kurd va ser segrestat a Kenya de manera totalment il·legal i violant totes les lleis internacionals.

Després de l'eufòria inicial, el govern turc haurà de pensar-ho dues vegades abans de decidir el futur d'Öcalan. Si el condemna a mort eliminarà el seu enemic per excel·lència, però crearà un màrtir. A més la qüestió kurda no es limita al PKK.

Tot just després de la detenció del líder del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK), Abdul·lah Öcalan, es posava en marxa la maquinària administrativa per a jutjar l'"enemic número 1" de l'estat turc. Amb el rapt del líder kurd a Kenya, de manera totalment il·legal i violant totes les lleis internacionals, l'estat turc cercava donar el cop fatal a una organització que, des de fa quinze anys, lluita amb les armes per obtenir

l'autonomia de la regió kurda. Seguint aquesta mateixa lògica, l'estat major turc esperava posar fi a un conflicte que ja ha causat més de 30.000 víctimes, malbaratat una part important del pressupost estatal i complicat les relacions entre Turquia i la Unió Europea. I tanmateix, malgrat les primeres declaracions triomfalistes, incloent-hi l'oferta d'una amnistia per als guerrillers del PKK, les autoritats turques es troben davant d'un gran dilema.

La celebració d'un judici tancat a qualsevol control exterior, ràpid i expeditiu, pot comportar la condemna d'Öcalan a la pena de mort. En aquest cas, Ankara es desempallegaria del seu enemic per excel·lència, però al mateix temps en faria un màrtir nacional per a les futures generacions kurdes, com el xeic Saïd, executat el 1925 pel govern turc, o Qazi Mohamet, penjat el 1947 per les autoritats iranianes. D'una altra banda, l'execució del líder kurd

podria frenar definitivament les aspiracions de Turquia d'entrar a la Unió Europea, opció desitjada per una bona part de l'empresariat turc.

La segona opció no presenta menys riscos, perquè si el Consell Nacional de Seguretat (MGK) accepta finalment el respecte d'unes mínimes garanties d'equitat, amb la presència d'observadors i mitjans de comunicació internacionals, el judici contra Öcalan es podria tornar en contra dels seus artífexs. Si bé els càrrecs contra el líder del PKK són ben coneguts (terrorisme, activitats separatistes), Öcalan podria utilitzar el seu torn de paraula per a denunciar la "guerra bruta" duta a terme per les forces de seguretat de l'estat, incloent-hi les execucions extrajudicials, la destrucció de pobles o les deportacions massives de població kurda cap a l'oest del país. El líder kurd podria recordar a l'opinió pública internacional que abans de l'existència del PKK ja hi havia un "problema kurd" a Turquia i que les arrels del nacionalisme kurd modern es troben en la negació d'Ankara de qualsevol signe de la identitat kurda des de 1924.

Davant d'aquest dilema, el govern turc ha pres dues decisions que permeten d'accontentar els diferents grups de pressió. D'una banda, escollint la presó d'alta seguretat de l'illa d'Imrali, Ankara ha cedit a les pressions dels sectors més durs, car el tribunal que jutjarà Öcalan és format per un militar i dos civils. Aquesta mena de tribunals, de caràcter polític, jutgen essencialment els "enemics" del règim: kurds, extremistes d'esquerra i, més recentment, islamistes. Els advocats d'Öcalan no ho tindran fàcil, perquè dos dels jutges que han iniciat el procés contra Öcalan són veritables "especialistes de la qüestió kurda". El primer, Nuh Mete Yüksel, aconseguí un cert renom prohibint el DEP (partit pro-kurd, antecessor de l'actual HADEP). Quant a Talaat Çalk, es tracta del jutge que instrueix la causa contra centenars de mem-

En els darrers mesos Turquia ha intensificat la política de 'terra cremada' al Kurdistan i la repressió contra la població civil.

bres del HADEP detinguts durant les onades de protestes posteriors al rapte d'Öcalan.

Tanmateix, ajornant la decisió final del tribunal sobre el "cas Öcalan" pel mes de juny, dos mesos després de les eleccions legislatives a Turquia, Ankara ha donat mostres de prudència. Així, serà la nova coalició governamental qui haurà d'assumir les conseqüències del "cas Öcalan", ja que el Parlament turc pot ratificar o no la sentència del Tribunal. Així, si Öcalan fos condemnat a mort, Ankara podria permutar la pena capital per la de perpetuïtat. Com era d'esperar, però, les eleccions del passat mes d'abril no han assegurat la formació

d'un govern sòlid i l'acostament de l'actual primer ministre, Bülent Ecevit, al Partit del Moviment nacionalista (MHP), d'extrema dreta, pot conduir Turquia a una deriva ultranacionalista que deixaria poques esperances a les opcions més liberals. De moment, la decisió d'ajornar la sentència d'Öcalan ha permès al govern turc de guanyar temps sobre el terreny. La política de "terra cremada" continua i la repressió contra la població civil s'ha intensificat en els darrers mesos. Durant la festa nacional kurda (21 de març), Newroz, unes 4.000 persones foren detingudes a Diyarbakir, principal ciutat del Kurdistan turc. Violència que es tornà a repetir durant les eleccions d'abril al Kurdistan turc. Els pobles que votaren majoritàriament pel HADEP han estat "castigats" per les forces de seguretat.

El 'lobby' del terror. El govern turc no està disposat, de moment, a canviar la seva política i reconèixer els drets culturals bàsics de la població kurda, com ara la possibilitat d'aprendre el kurd a l'escola o de donar noms kurds als carrers i ciutats. De fet, la solució de la qüestió kurda a Turquia topa amb tota una sèrie

Manifestació a Stuttgart, Alemanya, a favor del PKK, el passat mes de febrer. La comunitat kurda europea vol fer sentir la seva protesta per la detenció i judici d'Öcalan.

EFE

El govern turc va difondre aquesta imatge d'Abdul-lah Öcalan, després de capturar-lo el passat 18 de febrer. Les repercussions del judici i la sentència final del líder del PKK són imprevisibles, tant per a Turquia com per als estats europeus.

de factors interns de molta importància.

El primer és l'absència d'una força política turca prou sòlida per garantir una certa estabilitat política. Des de fa set anys, Turquia és governada per coalicions fràgils que faciliten una major influència de l'aparell militar en els afers polítics. El segon va lligat a la doctrina oficial turca, el neokemalisme. Actualització de la ideologia del fundador de la República turca, Mustafà Kemal (laïcisme, nacionalisme turc,...), el neokemalisme reformulat pels militars des de 1960 no permet cap canvi polític malgrat les demandes d'importants sectors de la població com els kurds o els islamistes moderats. D'aquesta manera, les forces armades es presenten com a únics garants dels valors de la república turca enfront dels "enemics interiors i exteriors". La conseqüència és la prohibició sistemàtica d'associacions, diaris i llibres "con-

La batalla del satèl·lit

Poques hores després que Abdul-lah Öcalan fos detingut a Nairobi, milers de kurds sortiren al carrer per manifestar-se arreu del món ocupant ambaixades i consolats. Una rapidesa de mobilització que molts han explicat com la prova de l'existència d'una "xarxa oculta" del PKK arreu del món. Aquesta anàlisi simplista oblida que els membres de la diàspora kurda senten llur exili com una injustícia imposada i que molts d'ells han perdut familiars o han sofert directament les conseqüències de la "guerra buta". Malgrat les divisions internes, en cas de crisi i, gràcies a l'atenció constant a les notícies, les diferències s'esvaeixen. En aquest sentit, els mitjans de comunicació kurds com el diari *Özgür Politika* editat a Alemanya i, sobretot, el canal de televisió *MED-TV* representen un paper molt important.

El canal kurd mantenia els seus estudis principals a Londres, des d'on podia difondre la seva programació via satèl·lit per tot Europa i l'Orient Mitjà, desafiant les fronteres polítiques. Des de les primeres emissions el 1995, *MED-TV* ha hagut de treballar sota la pressió dels governs europeus, més preocupats pels intercanvis comercials amb Turquia que pel respecte als drets humans al Kurdistan. Les pressions dels EUA, aliats de Turquia, sobre els europeus també han estat importants durant aquests anys. En una decisió polèmica, el govern britànic suspenia el mes de març les emissions de *MED-TV* per un període de tres setmanes. La suspensió ha esdevingut, però, definitiva. L'imminent judici d'Öcalan i les possibles reaccions de la comunitat kurda a Europa no són, de ben segur, alienes a aquesta decisió. **J. T.**

traris" als valors del kemalisme.

Un altre factor que cal tenir en compte és que la "guerra bruta" beneficia alguns sectors de la societat turca. En primer lloc, l'exèrcit, però també els diferents grups paramilitars, els "protectors de pobles" i els serveis secrets. Segons algunes estimacions, el "lobby del terror" al Kurdistan genera uns 25 bilions de dòlars cada any. Malgrat que la comissió parlamentària formada per a investigar l'escàndol de Susurluk no pogués anar fins al fons de la qüestió, quedà ben clar que la guerra no s'acabaria mentre no es tallessin les connexions entre el tràfic de drogues i els grups paramilitars al Kurdistan.

En darrer lloc, les relacions existents entre el problema kurd i l'islamisme polític són cada cop més clares. Actualment, el partit Fazilet (ex-Refah) manté un important pes entre la població del Kurdistan i els kurds immigrants a les regions occidentals de Tur-

quia, com Istanbul. Si bé és cert que bona part del suport dels kurds als partits islamistes és un vot de protesta, també ho és que una més gran repressió del règim turc sobre els islamistes portaria a una major reacció dels kurds contra el govern que generaria veritables riscos d'un enfrontament civil a tot el país.

La nova coalició governamental haurà de tenir en compte tots aquests factors a l'hora de resoldre el dilema plantejat pel "cas Öcalan" i la qüestió kurda. Les pressions més que tímides d'Europa sobre Turquia perquè aquesta intenti cercar una solució negociada a la qüestió kurda no han aportat de moment fruits significatius. Tanmateix, les repercussions de la sentència final d'Öcalan són imprevisibles tant per a Turquia com per als estats europeus. En certa manera, el dilema turc és també el dilema d'Europa.

Jordi Tejel